

AGENDA CO2-WERKGROEP

Plaats: Teams
Datum: Vrijdag 5 februari 2021
Aanvang: 09.00 – 11.00 uur

1. Opening en vaststelling verslag

2. Inleiding op bijeenkomst

Johran Willegers licht kort het programma toe.

3. BNL-bite Circulaire Economie

Helen Visser, programmamanager Duurzaamheid bij Bouwend Nederland, geeft een presentatie over de ontwikkelingen in circulair bouwen en wat er vanuit de overheid op ons afkomt. Waar moeten we rekening mee houden en wat zijn voorbeelden hoe hier invulling aan gegeven wordt? Gevolg door bespreking hoe iedereen tegen die doelstellingen aankijkt.

4. Circulariteit in de uitvoering

Gert van Driesten, technisch directeur Bouwbedrijf Kreeft, vertelt hoe de circulaire bouw van hun nieuwe pand in Ede is verlopen. Hier duiken we verder de praktijk in van wat circulariteit in de uitvoering van het bouwproces precies betekent. Welke keuzes zijn waarom gemaakt, welke gevolgen had dat en wat is hier van geleerd?

5. Rondje langs de velden

Rondje langs de bedrijven over ervaringen en ontwikkelingen omtrent het invullen van de CO2-ladder.

6. Ter bespreking voor volgende werkgroep

Welke onderwerpen agenderen we voor de volgende keer?

7. Afsluiting tussen 10.30 en 11.00 uur.

VERSLAG/BESLUITENLIJST CO2-WERKGROEP

Plaats: Teams
Datum: 23 oktober 2020

Aanwezig: Ferrie van der Meijden (Bouwbedrijf Kreeft), Edwin Zeevalkink (ADS Groep), Fred Roosink (Marku Bouw), Diane Heezen (Rots Bouw), Laurent Wilderink (Van Heteren Weg- en Waterbouw), Eric Olde Veldhuis (Reko Raalte), Martin Guis (ADS Groep), Jos Cousin (Hegeman Bouw & Infra), Leo Smit (gast, smarttrackers).

- Het verslag van de vorige vergadering wordt vastgesteld.
- Johran geeft een inleiding op actualiteiten omtrent het stikstofdossier.
- Leo Smit geeft een presentatie over *smarttrackers* en demonstreert de werking hiervan.
- Wordt gesproken over circulaire sloop. Alles wat hergebruikt kán worden, wordt bij de sloop eruit gehaald. Bedrijven lopen er tegen aan dat niet alles bruikbaar is. Bijvoorbeeld zaken die nu niet meer aan het bouwbesluit voldoen (te lage deuren). Qua kosten kan het daarmee niet altijd uit. Het zou interessant zijn om daar wat voor te vinden, bijvoorbeeld geen BTW heffen op tweedehands zaken in de sloop.
- Er wordt besproken dat, mede door de houding van opdrachtgevers, er steeds meer meerwaarde ontstaat. Ook wordt vaak al meer gedaan dan waar men zich bewust van is. Slopen wordt daarin omgekeerd bouwen. Toch merken meerdere partijen dat dit nog erg weinig in aanbestedingen terugkomt, zeker als het gaat om private opdrachtgevers en ontwikkelaars. Vanuit overheden, zoals waterschappen staat dit wel weer centraal.
- De MKI is een instrument waar wel knelpunten ontstaan. Men merkt dat zodra projecten specialistisch worden, de MKI qua gebruik een gruwel is. De waarde is vervolgens moeilijk te bepalen als het aantal variabelen toeneemt. Daarmee lokt het niet (altijd) de juiste innovatie uit.
- **Besluit:** Aangegeven wordt dat 'circulariteit in de uitvoering van het bouwproces' een interessant onderwerp is ter bespreking bij de volgende vergadering.

VERSLAG CO2-WERKGROEP

Plaats: Mombarg Beton, Riezenweg 6, 7071 PR Uift
Datum: Vrijdag 14 februari 2020
Aanvang: 09.00 – 11.30 uur
Aanwezig: Jos Cousin (Hegeman Bouw&Infra), Laurent Wilderink (Van Heteren), Wilco ten Buuren (ADS Groep), Ferrie van der Meijden (Bouwbedrijf Kreeft), Eric Olde Veldhuis (Reko Raalte), Frank van den Drift (Mombarg), Marco Nooteboom (Hegeman), Dianne Heezen (Rots Bouw).

1. Opening en vaststelling besluitenlijst

Vastgesteld.

2. Presentatie Marku Bouw B.V.

Presentatie van Frank van den Drift over Marku Bouw, organisator van de bijeenkomst.

3. Presentatie 'Circulariteit in de keten'

Frank van den Drift namens Mombarg Beton over CO2 en beton in relatie tot circulariteit in de keten. Zie voor de presentatie bijlage 1. Een aantal zaken wordt daarover besproken in de werkgroep.

- Beton zit qua beeldvorming vaak in de verkeerde hoek, dat is marketing. Hout doet dat bijvoorbeeld goed. Beton is na water meest verwerkte stof ter aarde. Besproken wordt hoe beton de komende jaren meer- of minder nodig blijft.
- Bij productie van beton komt veel CO2 vrij. Daar moet de sector wat aan doen. Maar door regelgeving met betrekking tot hoeveel percentage cement er in beton moet zitten, wordt innovatie eigenlijk beknot. Nederland loopt bijvoorbeeld achter in geopolymeer. Beter is om te kijken naar de hardheid in plaats van de bestandsdelen.
- Ten slotte wordt informatie gedeeld over problemen met de MKI. Deze indicator is zeer ingewikkeld en niet altijd mogelijk bij innovatieve producten. De opdrachtgever ziet daarnaast niet alleen de gevolgen van circulaire sloop en/of bouw. Dit is niet altijd mogelijk.

4. Gevolgen PAS-uitspraak

De gevolgen van stikstof zijn complex omdat de gewenste alternatieven nog niet altijd voorhanden zijn. Oplossingen worden gezien in de inzet van bouw hubs. Men ervaart veel onwetendheid bij de opdrachtgever. We blijven ervaringen/oplossingen met elkaar hier over delen.

5. ISDE-subsidieregeling

In het kader van de tijd is dit punt niet uitgebreid besproken.

6. Ter bespreking voor volgende werkgroep

Mogelijk onderwerp is het automatiseren van CO2-berekeningen van hoe je aan de CO2-ladder kunt werken. Besloten wordt dat iedereen de volgende vergadering een voorbeeld meeneemt van automatisering. De volgende vergadering wordt gehouden bij Kreeft in Ede op 15 mei.

7. Afsluiting rond 11.00 uur gevolgd door rondleiding

VERSLAG/BESLUITENLIJST CO2-WERKGROEP

19 september 2019

Hegeman Bouw Partners Arnhem

Aanwezig: Gerard van Groenewoud (Hegeman Bouw Partners), Ferrie van der Meijden (Bouwbedrijf Kreeft), Edwin Zeevalkink (ADS Groep), Bram van der Wal (Hegeman Bouw & Infra), Fred Roosink (Marku Bouw), Wilbert Schellens (Bouwend Nederland, als vervanger van Johran Willegers)
Afgemeld: Diane Heezen (Rots Bouw), Laurent Wilderink (Van Heteren Weg- en Waterbouw), Eric Olde Veldhuis (Reko Raalte)

- Welkom door gastheer Gerard van Groenewoud en presentatie over Hegeman Bouw Partners, o.a. over de wijze waarop binnen Hegeman Bouw Partners verschillende aspecten van de CO2 Prestatieladder worden geborgd.
- Verslag vorige bijeenkomst wordt vastgesteld
- Rondje langs de velden: alle deelnemers geven korte update van de ontwikkelingen rondom de CO2 Prestatieladder. De rode draad die daaruit naar voren komt is dat het vooral belangrijk is om de hele organisatie mee te nemen in het proces. Bewust omgaan met vermindering van CO2 uitstoot binnen het bedrijf is een verandering van mindset en zelfs cultuur binnen het bedrijf. De deelnemers geven voorbeelden van hoe dat binnen de verschillende bedrijven wordt aangepakt en klankborden met elkaar over de resultaten.
- Over de audits en berekeningen CO2-presatieladder valt op dit moment weinig te melden. Geen bijzonderheden besproken.
- Wilbert Schellens gaat uitgebreid in op de ontwikkelingen rondom de PAS en de stand van zaken. De deelnemers hebben nog geen directe gevolgen ondervonden, maar in de gebieden waarin ze werkzaam zijn, zijn zeker ook projecten in de 'gevaarzone'. De deelnemers spreken de hoop uit dat er een snelle oplossing wordt gevonden. Ook komt de problematiek rondom de PFAS aan de orde.
- Voor de volgende werkgroep wordt het voorstel overgenomen om een externe spreker van Mombarg uit te nodigen over circulariteit in de keten, in relatie tot CO2 en beton. Fred Roosink zal informeren of de volgende werkgroep kan plaatsvinden bij Mombarg.
- Vraag Ferrie van der Meijden: Welke energieleverancier voor groene stroom wordt door de aanwezigen gebruikt? Antwoord: Door enkele aanwezigen wordt Pure Energie gehanteerd.
- De volgende werkgroep is vastgesteld op vrijdag 14 februari 2020, 9.00 uur (voorlopige locatie Mombarg te Uift).

BESLUITENLIJST CO2-WERKGROEP 26 april 2019

Regiokantoor Bouwend Nederland Oost, Apeldoorn

1. Opening en vaststelling besluitenlijst

2. Presentatie Ferry van der Meijden

- Presentatie Ferrie van der Meijden, Bouwbedrijf Kreeft. Over reden tot deelname werkgroep en kansen daarin om snel in te haken op de prestatieladder. Van het bedrijf wordt een CO2-footprint gemaakt.
- Deelnemers herkennen dat opdrachtgevers vaak nog niet specifiek vragen naar de CO2-prestatieladder, maar meer "wat is het duurzaamheidsbeleid?"
- Voor directies lijkt de vraag wat het zakelijk, qua opdrachten, en financieel oplevert de grootste trigger om hiermee aan de slag te gaan.

3. Rondje langs de velden

- Marku Bouw heeft een scan gemaakt en directie heeft ambitie neergezet voorop te willen (gaan) lopen.
- Hegeman Bouwpartners die veel realiseert voor corporaties ziet de toolbox als middel om mensen mee te nemen. Zij richten zich op bewoners met bijvoorbeeld een boekje met tips en wasdrogers op zonne-energie.
- Bouwbedrijf Kreeft komt nog veelal aanbestedingen op laagste prijs tegen.
- Reko zit op trede 5 en ziet enorme wist op het punt van brandstofbesparingen. De audit wordt vaagbevinden waarbij er perverse prikkels in de berekeningen zitten. Dit wordt gedeeld.
- Ydwer Feddema van ADS is voor de laatste keer aanwezig, maar er komt een vervanger.
- Hegeman Bouw & Infra zit op hoogste niveau CO2 prestatieladder. Aanleiding was ook financieel in relatie tot het vele werk voor ProRail.

4. Rondetafelgesprek: opbrengst werkgroep en opzet

- Actieve deelname is onderdeel van trede behalen in CO2-prestatieladder.
- De verschillen in hoe ver iedereen is, worden gewaardeerd zodat er veelal informatie en tips kunnen worden gedeeld.
- Minder behoefte om met de opdrachtgeverkant aan tafel te zitten. In werkgroep verschillen in hoe ver iedereen is. Actieve deelname als onderdeel van trede: laten we vooral mrt elkaar tips delen. Maar minder behoefte om bij de opdracht.

5. Voortgang en vervolg

- Circulariteit in de keten is een interessant onderwerp om te agenderen.
- Externe sprekers uitnodigen is een idee om voor volgende vergaderingen mee te nemen.

6. Afsluiting

